

ASSOCIACIÓ CATALANA DE
COMUNICACIÓ CIENTÍFICA

Per què una notícia és notícia

Els mitjans de comunicació només mostren una part de la realitat, també en temes de ciència. Sovint, la selecció dels temes científics que els periodistes consideren «notícia» no s'ajusta gens als criteris dels investigadors. Cal conèixer i comprendre els molts condicionants que afecten els mitjans de comunicació a l'hora de seleccionar notícies i, en tot cas, confiar que amb la col·laboració entre periodistes i científics la divulgació científica pot anar millorant de mica en mica

Molt sovint es pregunta als periodistes quins són els mecanismes que permeten identificar els successos, descobriments o activitats que són notícia. Posant en pràctica l'exercici de comparar les portades i les pàgines interiors dels diferents diaris, per exemple, es pot comprovar la gran disparitat de notícies destacades per cada mitjà.

Evidentment, aquesta diversitat aparentment caòtica també afecta les notícies relacionades amb la ciència i el medi ambient. Això pot portar els lectors, en especial els científics, a enfortir les seves crítiques respecte dels periodistes. «Si ells mateixos (els periodistes) no es posen d'acord sobre els temes que són o no són notícia serà perquè no tenen gaire idea de ciència», ens va comentar recentment un jove investigador.

Tot i ser legítim i sa, criticar un periodista o un mitjà perquè en una ocasió concreta no ha publicat una suposada «notícia» científica sovint només és l'expressió del desconeixement dels mecanismes i criteris (o falta de criteris) que afecten els professionals del periodisme.

Els científics i el públic en general han d'entendre que, a banda dels coneguts condicionants socials, econòmics i polítics, els mitjans de comunicació estan afectats per una multitud de factors temporals i personals que compliquen la selecció de les notícies.

Veiem alguns exemples. Tot i que alguns centres ja intenten evitar la coincidència de dates en la presentació dels seus estudis o activitats científiques, és força habitual que dimecres i dijous s'acumulin moltes notícies d'interès. En aquest cas, cal recordar que la revista *Nature* es publica els dijous i la revista *Science* els divendres i, sovint, els periodistes s'han de plegar a la influència d'aquestes publicacions de referència. Així doncs, és molt normal que les conferències de premsa convocades dimecres o dijous disposin de poc espai al dia següent per aparèixer als diaris. És cert que els mitjans audiovisuals poden evitar parcialment aquest problema, però, en el cas dels espais informatius de

ràdio i televisió la falta de temps per parlar de ciència no és un problema de dijous o divendres (més aviat és una malaltia crònica, tret de lloables excepcions). Parlant de malalties cròniques, més exemples: la minsa nòmina de periodistes científics a Catalunya (per no anar més lluny). Dissortadament, el dia que l'únic periodista (més o menys) científic d'una redacció ha de fer festa (que també té dret) la capacitat d'aquell mitjà per publicar notícies relacionades amb ciència cau gairebé tan avall com les accions de Terra. No cal donar més pistes, perquè tampoc és qüestió de publicar el calendari laboral dels periodistes científics...

Un exemple-recordatori final. Cal tenir molt present que els periodistes no són els propietaris dels mitjans per als quals treballen i que els redactors no tenen prou poder per decidir quins temes es publiquen i quins van a parar a la paperera. Més encara, en alguns mitjans, els titulars de la notícia i les notícies de portada no són responsabilitat dels redactors.

El fet que, per a molt jove i gent no tan jove, la sèrie televisiva *Periodistes* sigui la única (i desgraciada) referència disponible respecte a la vida interior dels mitjans de comunicació és un exemple del molt camí que ens queda per recórrer.

Per tot això, a més d'exigir que els mitjans dediquin més gent i espai als temes de ciència i medi ambient, també cal demanar un esforç per part de tothom per millorar el coneixement que existeix sobre el funcionament real dels mitjans de comunicació. A partir d'aquí, cal molta comprensió per entendre els motius d'un títol de portada desafortunat i molta esperança per creure que, amb l'esforç de tothom, periodistes i científics aconseguirem que, en el futur, la divulgació i la informació científica sigui millor i més profitosa per a la societat.

Joaquim Elcacho
President de l'ACCC
elcacho@avui.com

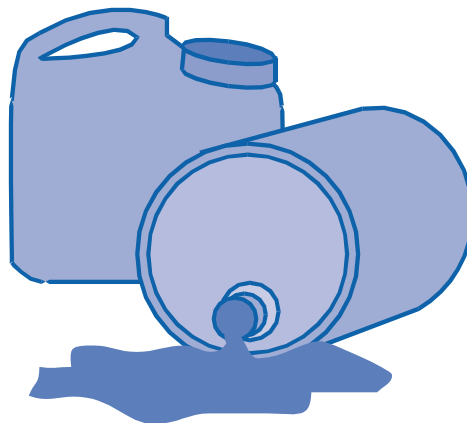
«El futur dels residus industrials a Catalunya», a debat gràcies a l'ACCC

Més de 60 persones van assistir dijous 5 de juliol a l'acte organitzat per l'ACCC (i el seu Grup d'Informació Ambiental), amb la col·laboració d'ACITRE, sobre «El futur dels residus industrials a Catalunya». Aquesta segona edició de les Jornades d'Informació Ambiental, a més de ser un èxit de convocatòria, ha servit per posar en comú de forma pública, per primera vegada, quines són les visions sobre aquest problema dels sectors empresarials, ecologistes, Administració i científics

A la taula rodona hi havia un representant del sector de l'Administració, Ramon Tella (gerent de la Junta de Residus); del sector empresarial, Manel Ribasés (vicepresident d'ACITRE); del sector de la recerca científica, José María Baldasano (ETSEIB – UPC), i del sector de les ONG, Juan López de Uralde (director executiu de Greenpeace). Antonio Cerrillo, coordinador del GIA i vocal de l'ACCC, a més de redactor de medi ambient del diari *La Vanguardia*, va actuar amb eficàcia com a moderador de l'acte. Tots els ponents han estat d'acord en els reptes que es presenten en el futur immediat i que segueixen les directrius i orientacions d'Europa, la idea principal que tots han posat damunt la taula i que de moment és l'única via que pot aportar una mica de llum al creixent nombre de residus industrials és la minimització, en quantitat i en qualitat, dels residus industrials tant en el procés de producció com en el producte final, una responsabilitat compartida per industrials, Administració i finalment pels ciutadans. Sols una política i una conscienciació clara de la minimització dels residus industrials pot evitar que la gestió de residus es converteixi en un problema crònic.

En aquest sentit s'ha destacat les prioritzacions a grans nivells de la majoria de programes de residus actuals: la minimització, la reutilització, el reciclatge, la incineració i, en darrer terme, l'emmagatzemament.

Durant el debat, tant els ponents com el públic assistent van destacar la

importància d'actes com aquest per intercanviar punts de vista i millorar la transparència de tots els sectors implicats. Facilitar informació és una de les necessitats del procés d'adopció de decisions que afecten els ciutadans i per evitar les alarmes socials que impedeixin plantejar cap solució, segons van indicar bona part dels ponents.

El professor Baldasano va fer un breu repàs de l'evolució de la conscienciació politicosocial sobre els residus i va destacar les diferents visions que s'han tingut dels residus industrials des dels anys vuitanta, quan encara es relacionava l'elevat consum energètic i de recursos com l'aigua com a indicadors del bon nivell de desenvolupament. Després de recordar els fracassos dels primers projectes d'abocadors i del pla de residus del 1990, Baldasano va reconèixer la dificultat de convèncer qualsevol persona que accepti tractar la brossa a prop de casa seva. En aquest sentit, el professor de la UPC va recomanar que els residus industrials es tractin a les zones indus-

trials i no a les zones agrícoles, d'acord amb les polítiques de proximitat de la Unió Europea. Finalment, José María Baldasano va fer un repàs del volum de residus produïts a Catalunya i va apuntar els aspectes positius i negatius de la gestió de residus industrials de la Generalitat.

Juan López Uralde, que visitava Catalunya per primera vegada des del seu nomenament com director executiu de Greenpeace Espanya, va reflexionar sobre la situació internacional de les polítiques de residus comparant-les amb les de Catalunya. D'aquesta forma destaca que el VI Programa Europeu planteja com a objectiu reduir la producció de residus industrials un 20 % per l'any 2010 i un 50 % per l'any 2050. En aquesta línia va lamentar que el recentment aprovat programa de gestió de residus industrials de Catalunya no plantegi objectius de minimització o reducció de residus que siguin quantificables. En el mateix sentit, va reclamar un llistat de residus industrials específics a eliminar,

tal com s'ha fet en nombroses convencions. Finalment, el responsable ecologista va plantejar un seguit de propostes entre les quals ens queda per destacar: la filosofia de què el que contamina és el que ha de pagar (taxes *versus* multes), ajuts a la substitució de productes per generar residus industrials menys nocius i l'ús de noves tecnologies per al tractament dels residus, entre d'altres.

Manel Ribasés va mostrar una part important de la realitat industrial de tractament de residus a Catalunya, seguint les diferents empreses, 12 en total, que conformen ACITRE, moltes d'elles úniques en l'Estat espanyol en el tractament de certs tipus de residus industrials. En aquest sentit, va explicar els objectius del grup d'empreses: baix impacte en el medi ambient, aplicació de noves tecnologies, qualitat, transparència informativa, comunicació social, recuperació de residus per a la seva reutilització...

El gerent de la Junta de Residus, Ramon Tella va presentar alguns dels aspectes del nou Programa de Residus Industrials i va destacar que va ser aprovat sense cap vot en contra pel Consell de Direcció d'aquest organisme del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya, en què participen representants d'empreses, sindicats i associacions ecologistes. Tella va fer èmfasi en explicar que els darrers cinc anys, concretament en el període 1995-2000, s'ha passat d'un 35 % a un 85 % del volum de residus industrials que es valoritzen (es tracten i miren de recuperar-se), o en paral·lel ha disminuït d'un 80 % a un 25 % la quantitat de residus industrials que s'aboquen sense tractament. Així mateix, Ramon Tella va destacar la creació de la Borsa de Subproductes, un sistema que permet intercanviar, comprar o reutilitzar de forma més correcta els residus industrials reaprofitables. Tella, per últim, va destacar un seguit de polítiques d'entre les que es pot destacar la creació d'ajuts per assessorament industrial tant de diagnòstic ambiental com de recerca i desenvolupament per reduir els residus del procés de producció; la creació del Centre Català del Reciclatge, i la promoció de figures fiscals per tal de motivar la reforma de lleis estatals.

Pau Senra
frsenra@gio.es

Premi de Literatura Científica

La Fundació Catalana per a la Recerca (FCR) i Rubes Editorial convoquen el Premi de Literatura Científica, tot iniciant una nova etapa de col·laboració entre la institució i aquesta editorial especialitzada en llibres de divulgació científica. Alguns dels guanyadors d'aquest Premi, convocat des de l'any 1994, han estat Marià Alemany per *El virus de la glòria* (Barcelona, La Campana, 1994) i Antoni Lloret per *Cafè Metropol* (Barcelona, La Magrana, 1999).

El Premi reconeix la millor novel·la científica o assaig divulgatiu, «amb una temàtica que es basi en reflexions, situacions, fets o investigacions que corresponguin al passat o al present de qualsevol branca de les ciències o dels seus protagonistes, incloent la temàtica històrica i l'especulativa, amb exclusió explícita de l'especulació no fonamentada científicament o lliure, denominada ciència-ficció», segons les bases de la convocatòria.

- El termini de presentació conclou el dia 15 de setembre del 2001, i l'import del Premi ha estat fixat en 6500 euros i la publicació de l'obra guanyadora.
- Els originals cal presentar-los a la Secretaria del Premi de Literatura Científica.

FUNDACIÓ CATALANA PER A LA RECERCA
Passeig Lluís Companys, 23
08010 Barcelona
Telèfon: 93 268 77 00
Fax: 93 268 01 01
mrey@fcr.es
Les bases es poden consultar a
Rubes Editorial
<http://www.rubes.es/editorial>

Llista de l'ACCC

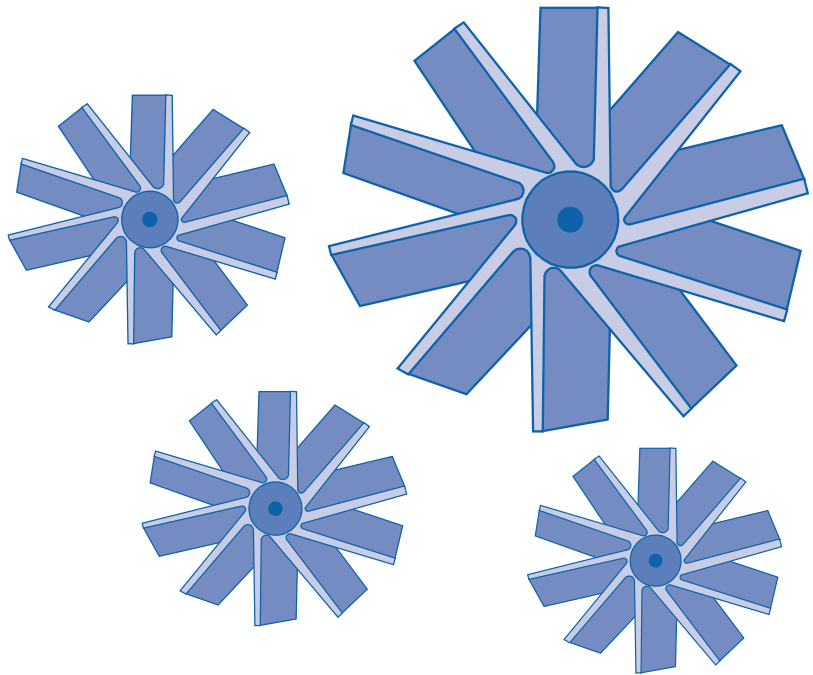
accnet@yahogroups.com/group/accnet

Ciència per a la democràcia

Els avenços recents en ciència i tecnologia, en especial aquells derivats d'un nou enfocament molecular sobre la vida, han ocorregut tan ràpid que han agafat desprevinguts els governs d'arreu

Per una banda, des d'un govern, és difícil reaccionar davant el desenvolupament espectacular de la tecnologia en un ambient tremendament canviant. Qualsevol decisió política, sigui en el sentit que sigui, pot ser àmpliament superada per un nou avenç o una nova aplicació tecnològica. La reacció general del públic, per una altra banda, s'ha caracteritzat per anar en contra de tot avenç científic i tecnològic. Amb més soroll que els convençuts, els contraris a l'aplicació dels nous avenços tecnològics en la vida quotidiana han fet difícil també l'adopció de mesures i programes oficials al respecte. Sir Robert May, en un article recent («Bringing science into governance», *IPTS* 2001; 52: 23), recorda que la desconfiança en allò que és nou no és un fenomen exclusiu de la societat actual. Per exemple, Galileu, Bruno i altres van haver de patir fins i tot càstigs físics degut als seus coneixements científics en astronomia.

La confiança en la ciència i la tecnologia a Europa i a Espanya s'ha anat erosionant recentment pels darrers episodis de la febre aftosa, l'encefalopatia bovina, la reparació del submarí nuclear *Tireless*, diversos aspectes del clonatge en mamífers, els efectes de la telefonia mòbil sobre la salut, la demografia de la immigració, el *Plan Hidrológico Nacional*, etc. Han estat tots ells els grans temes de debat públic i que contenen un gran component científic. Amb l'objectiu que el ciutadà pugui tenir suficients elements de judici per tal de formar-se un criteri sobre aquests grans temes i poder participar àmpliament en el debat públic, cal que la societat gaudeixi d'un nivell significatiu de cultura científica i tecnològica. És per això que el paper dels professionals de la comunicació científica es relaciona amb la democratització de la societat. Cada vegada més, incrementar la cultura cien-

tífica dels ciutadans voldrà dir garantir la participació democràtica en temes que afecten la *res publica*.

A més, els governants, per evitar arribar tard a les novetats econòmiques, socials o culturals derivades dels nous desenvolupaments en ciència i tecnologia, hauran d'escoltar cada vegada més els científics. La veu dels científics i l'oïda dels governants ha de ser oberta, transparent, multidisciplinària i responsable. La visió prospectiva és extremadament important: cal identificar els problemes que poden aparèixer en un futur per tal que no ens sorprenguin. Cal incorporar als intents de predicció, l'assumpció de la incertesa i del risc que comporten la ciència i la tecnologia. La gestió del risc resultarà un factor important a incorporar en el sistema de vida d'una societat científicament culta. Hem de tenir però a punt els mecanismes necessaris, els quals ens assegurin que les recomanacions dels científics arribin als governants. L'experiència recent demostra que alguns dels plans, programes i

lleis que preparen els governs s'han elaborat totalment d'esquena a l'opinió dels científics experts en el tema en qüestió (el *Plan Hidrológico Nacional* en pot ser un exemple). Ha de canviar la cultura dels governants que prenen decisions a porta tancada, sense escoltar adequadament la veu dels experts. Només sent obert i transparent es podrà guanyar la confiança de la gent sobre els temes científics i tecnològics que ens afecten, així com sobre les decisions dels governants al respecte.

No és una tasca fàcil, més aviat al contrari. En el decurs del segle XXI es demostrarà que una societat més culta científicament serà una societat més democràtica. Tots els que estem, d'una manera o una altra, implicats en aquesta equació hem de vetllar per resoldre-la de manera positiva.

Jordi Mas
Fundació Catalana per a la Recerca

Vacuna sí, vacuna no

La curiositat em va portar a BioCultura... concretament a un acte, mescla d'activitat pseudocientífica i de celebració religiosa, reivindicant el dret a la no vacunació

Des de fa alguns anys se celebra a Barcelona BioCultura. És una mena de fira on es presenta una mostra de productes i serveis molt diversos relacionats amb la salut i l'ambient, des d'un vessant ecologista amb predomini del «bio» i de l'«eco». Hi tenen lloc també conferències, simposis, tallers, exposicions etc. El conjunt és un calaix de sastre molt ampli, on pot obtenir-se informació sobre aspectes tan diversos com ara l'estalvi d'energia, la construcció d'una casa autosostenible, l'ús de fibres naturals per a la confecció, la defensa dels drets dels animals o dels drets dels nadius americans, els productes de l'agricultura «biològica» (la fruita i les verdures que jo compro al mercat deuen venir d'una fàbrica?), l'aplicació d'insecticides no contaminants, o les anomenades medicines alternatives, que per elles mateixes són ja un altre calaix de sastre.

El dia que vaig visitar BioCultura hi havia una sessió organitzada per la Liga para la Libertad de Vacunación (en realitat, en el programa indicava que era organitzat per la Red Española de Información sobre Vacunas; ignoro si es tracta d'una mateixa entitat o de dues amb la mateixa finalitat). Hi vaig assistir atreta per la curiositat. Com en altres esdeveniments organitzats per grups ecologistes, aquell acte va semblar-me una mescla d'activitat pseudocientífica i de celebració religiosa. Una audiència pretesament entesa o amb ànsies de saber seguia atentament les explicacions dels participants. Era una feligresia fidel, que escoltava fervorosament els sermons dels oficiants, amb la mateixa devoció —o potser més i tot— amb què els catòlics preconiliars acataven qualsevol declaració papal segurs de la infal·libilitat del pontífex. Aviat vaig arribar a la conclusió que el nom de la xarxa no és el més adient per descriure les seves activitats. El seu objectiu principal no sembla que consisteixi a informar sobre vacunes sinó a promoure el dret de pares i mares a rebutjar la vacunació de la mainada.

En medicina, de vegades es fa difícil marcar un límit entre allò que es considera

ciència i algunes pràctiques que queden fora de l'àmbit científic. Marañón va dir que no hi ha malalties, sinó malalts. De vegades, el mètode científic pot no ser aplicable a la pràctica mèdica; el cos humà presenta encara moltes incògnites, tot i que a poc a poc sembla que es van resolent. Tanmateix, hi ha dades objectives en el registre històric que permeten afirmar que la vacunació va marcar una fita en la lluita contra les malalties infeccioses. Gràcies a la vacunació s'ha pogut eradicar a tot el món la verola, terrible malaltia que durant segles va causar estralls en la població humana. Semblava que ja érem també a punt d'aconseguir l'eradicació de la poliomielitis i, per tant, que podria prescindir-se'n de la vacunació. A més, vacunes contra malalties com la sida o la malària, que maten encara moltes persones cada any, semblen cada cop més properes. Enmig d'aquesta realitat sorgeix, però, un moviment que proclama el *dret a la no vacunació*. Què passarà si uns pares decideixen no vacunar la seva mainada? És possible que no passi res i que aquells nens i nenes creixin sans com els seus companys d'escola i de jocs que han seguit els programes de vacunació habitual. No serà, però, perquè les vacunes no siguin eficaces, sinó perquè afortunadament la gran majoria de la població està vacunada. Al Regne Unit, on aquesta tendència deu haver començat abans, ha tornat a rebrotar el xarampió. Com altres malalties infeccioses de la infància, tot i no ser greu, pot presentar complicacions i deixar seqüeles.

Algunes de les raons que els partidaris d'aquesta nova moda van aportar per justificar la no vacunació no tenien massa consistència. Per una banda, afirmaven que les autoritats sanitàries de vegades donen dades que no són certes. Per una altra, presentaven també dades epidemiològiques oficials, si els convenia per donar suport a la seves idees. Malauradament, l'audiència no sabia destriar la palla del gra en la informació rebuda. Vaig romandre tota la sessió en silenci, prenent algunes notes i sense gosar fer cap comentari.

Hauria estat inútil; haurien pensat que era una infiltrada de la medicina «oficial». En sortir del Palau Sant Jordi contemplava els milers de cotxes aparcats pels voltants; segurament de tots aquells amants de la vida natural, que volien un planeta menys contaminat. I vaig fer-me algunes reflexions sobre aquesta nova religió sorgida al voltant de la *vida sana*. Pel que fa a la medicina, vaig pensar que valdria la pena que les autoritats sanitàries toquessin més de peus a terra i es preguntessin per què tanta gent s'està passant a les «altres medicines»; per què desconfien de professionals que tenen al darrere molts anys de formació i no s'hi pensen gaire a l'hora de posar-se en mans de «*curanderos*» o senzillament de demanar consell a la «parafarmàcia» de la cantonada.

Cal que la població rebi una informació fidedigna, que la capaciti per decidir en relació a la seva salut. Els mitjans de comunicació poden tenir un gran paper en aquest sentit. Malauradament, ara per ara, a la ràdio, a algunes cadenes de televisió i a la premsa escrita és molta més la informació que arriba de les altres medicines. Fins i tot mitjans de comunicació «seriosos» s'han passat al bàndol de les alternatives. Només cal comparar la revista mensual sobre salut d'un dels diaris de més tirada a Barcelona amb el suplement setmanal de medicina que treia fa uns anys el mateix diari. S'ha establert una mena de retroacció positiva que estimula l'interès creixent de la població per les pràctiques esotèriques a mesura que en rep més informació. I si no s'hi posa remei, no servirà de molt que sigui possible fabricar òrgans a partir de cèl·lules mare o fer una operació de cervell a través d'Internet. Aquestes victòries no impediran que infeccions que podrien prevenir-se tornin a proliferar. I que, a més, ho facin quan els microorganismes patògens presenten cada cop més resistència als antibiòtics. De nosaltres depèn que conservem tot el que havíem guanyat durant el segle XX.

Mercè Piqueras
mpiq@retemail.es

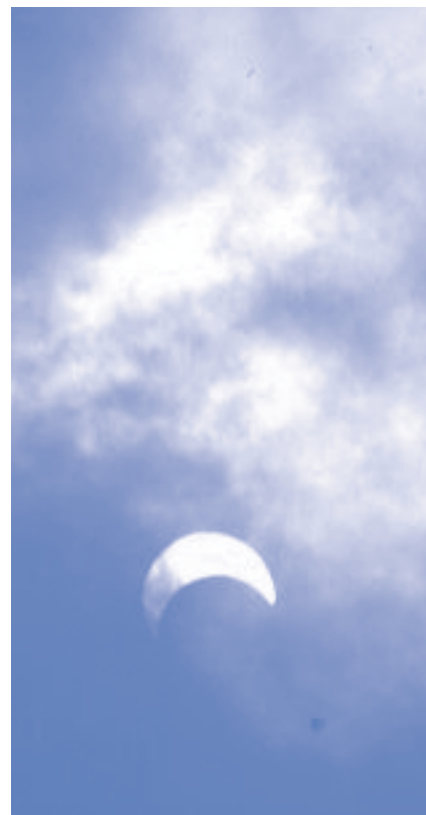
Un eclipsi discret

Ja ho sabem que la condició humana es caracteritza per, entre molts defectes i virtuts, viure intensament la sensació de finalitat. Cal fer tal cosa per darrera vegada abans de... Com a esdeveniment, el darrer eclipsi total de Sol del passat mil·leni va excedir de molt els límits de la comunicació, o fins i tot de la curiositat científica, i es va convertir en un fenomen de masses que va arrossegar gairebé tothom a mirar cap el cel el dia 11 d'agost del 1999.

Nosaltres també vàrem parlar dels eclipsis al núm. 22 del *Papers* (novembre - desembre 2000), a rel de la publicació del magnífic recull d'aventures intitulat *Tras la sombra de la luna*, que dona a conèixer les expedicions de Shelios, el grup d'astrònoms professionals, aficionats i aventurers que persegueixen eclipsis arreu del món. Entre ells, el darrer del Segon Mil·leni.

Per fer una mica d'allò que sempre diem que cal fer, un seguiment dels temes tractats, tornem a recomanar la visita al web de Shelios (www.shelios.com). El lloc, que rep el visitant amb una impressionant imatge d'un eclipsi total, combina divulgació i aventura, un diari de les diverses captures de fenòmens astronòmics (no només eclipsis) que els expedicionaris han assolit, la galeria d'imatges obtingudes en les seves sortides, i les previsions de futures expedicions.

Però, enllaçant amb el que dèiem al principi, la repercussió d'aquest primer eclipsi total de Sol del Tercer Mil·leni no ha estat comparable a la del darrer del mil·leni passat. En part condicionats per la localització geogràfica de la línia de la totalitat (Àfrica Austral), hi ha molta gent a l'hemisferi nord que ni tan sols sap que el dia 21 de juny del 2001 el Sol es va amagar dos cops al cel d'Àfrica.

L'Associació per al Foment de la Ciència canvia de Junta

L'Associació per al Foment de la Ciència (AFC) acaba d'endegar una etapa després que, a principis de juny, es produís per ampli suport una renovació de la seva Junta directiva. La candidatura escollida està formada per Joan Albai-gés (president), Ferran Laguarda (vice-president), Josep Maria Gili (secretari) i Elisabet Bosch, Miquel Àngel Cuevas, Xavier Domènech i Jaume Terrades (vocals). A més Pere Puigdomènec i Xavier Bellés, amb gairebé deu anys de presència en els òrgans de direcció de l'associació, continuen com a vocals per tal de facilitar la transició.

Nou Atlas Climàtic Digital de Catalunya

Una nova eina de consulta és a l'abast des d'Internet. La renovació de l'atles ja existent –que estava basat en sèries meteorològiques de fins a finals dels anys setanta– permet conèixer amb molta fiabilitat i precisió quina és la temperatura mitjana de les màximes, la precipitació o qualsevol de les variables estudiades des d'un punt de vista climàtic, és a dir, el valor basat en la mitjana de tots els anys dels quals se'n tenen dades. Les variables disponibles en aquest conjunt de mapes climàtics digitals són: la temperatura mitjana de l'aire (mínimes, mitjanes i màximes), la precipitació i la radiació solar. L'Atlas Climàtic Digital de Catalunya ha estat desenvolupat per investigadors de la

Universitat Autònoma de Barcelona, amb el suport del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya.

► El podeu visitar a <http://www.uab.es/atles-climatic/>

II Congrés sobre Comunicació Cultural de la Ciència

Del 28 al 30 de novembre del 2001, el Museu de les Ciències Príncep Felipe, de València, acollirà el II Congrés sobre Comunicació Cultural de la Ciència, organitzat per la Generalitat Valenciana i el propi Museu de les Ciències. Amb el lema de «La ciència és cultura», el congrés s'estructura al voltant d'un conjunt de ponències, taules rodones i presentació de pòsters i comptarà amb la participació dels més destacats professionals de la comunicació i la cultura científiques.

La trobada vol ser un fòrum de reflexió sobre el grau d'implicació social de la cultura científica en el món actual tan marcat pel desenvolupament de les noves tecnologies. I en aquest sentit, coincidint amb el Congrés es realitzarà la Fira de la Comunicació Social de la Ciència.

➔ Per a més informació consulteu la Casa de les Arts i les Ciències de València: <http://www.cac.es/>

El racó de la llengua

L'evolució del llenguatge

El llenguatge científic i tècnic, com el llenguatge del carrer, no és estàtic; evoluciona amb el pas del temps. Sorgeixen termes i expressions nous alhora que d'altres desapareixen. Podríem pensar que la terminologia científica, un cop fixada, és per sempre, perquè descriu una realitat, un fet objectiu. Tanmateix, la percepció de la realitat pot canviar. De vegades, paraules ja existents prenen un significat diferent del seu original. El nou ús que se'n fa, que en principi pot no ser encertat, amb el temps pot arribar a ser normatiu. Al capdavall, les llengües les fan les persones que les empren. Vegem alguns exemples de canvi o ampliació del significat original d'un mot.

Fins fa pocs anys, la paraula *analítica* era, oficialment, únicament el femení de l'adjectiu *analític*. A partir de la publicació del *Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Cata-*

lans (1995), aquest mot ha ampliat el seu significat i ara es també un substantiu que serveix per designar «una anàlisi clínica» (noteu que anàlisi és un mot femení en català) o «una sèrie d'anàlisis». El Diccionari no va fer sinó recollir-ne un ús que ja tenia el mot des de feia temps. De la mateixa manera, l'esmentat diccionari va ampliar la definició de *protocol*, incloent-hi el significat que ja se li atribuïa en relació a «l'estudi de problemes biomèdics, al tractament de determinades malalties, o als procediments que regulen l'intercanvi d'informació entre les xarxes telemàtiques».

Hi ha termes que esdevenen obsolets, bé perquè el concepte que designaven era erroni, bé perquè un terme més adient els ha substituït. Molts diccionaris generals no sempre estan amatents a aquests canvis, però. Per exemple, encara és freqüent trobar-hi termes com ara *flora intestinal* o *microflora vaginal*, en

comptes de les formes actuals *microbiota intestinal* o *microbiota vaginal* més adequades per designar «els microorganismes que viuen a l'intestí o a la vagina». En relació als microorganismes patògens, és possible trobar-hi el mot *germen*, que caldria bandejar o indicar-ne l'obsolescència.

Si ens atenim al diccionari normatiu, avui dia encara no hi ha cap persona que pateixi una *patologia*, perquè aquest mot designa únicament la «part de la biologia i de la medicina que estudia les causes de les malalties i la fisiologia dels organismes que les pateixen». Per tant, procurem parlar de malaltia, afecció, infecció, indisposició, etc.

Mercè Piqueras
mpiq@eresmas.com

Papers ACCC de Comunicació Científica és una publicació de l'Associació Catalana de Comunicació Científica, té periodicitat bimestral, i ha estat creada per informar i constituir un vehicle de l'expressió científica i corporativa dels seus associats. Tots els articles i col·laboracions van signats, ja que reflecteixen l'opinió dels seus autors, que es fan responsables dels seus continguts.

Edita

Associació Catalana de Comunicació Científica.

Consell Editorial

Joaquim Elcacho, Luis Ángel Fernández Hermana, Octavi López, Jaume Estruch.

Coordinació

Mercè Piqueras.

Secretaria

Mònica Viñas.

© *Papers ACCC de Comunicació Científica*. Es permet la reproducció del contingut d'aquesta publicació, sempre i quan s'hi faci constar la procedència.

Redacció i administració

Rambla de Catalunya 10 1r
08007 Barcelona.
Tel.: 93 412 11 11
Fax: 93 317 83 86
<http://www.acccnet.org>
e-mail: accc@terrabit.ictnet.es

Producció editorial

Rubes Editorial, S. L.
Sicília 236 Bis 2n 2a
08013 Barcelona.
Tel.: 93 231 12 00
Fax: 93 231 12 01
e-mail: rubes.editorial@retemail.es

Impressió

Grup 4 S.A.
Dipòsit legal: B-34311/96

Ploma caudal

George Bush: un canvi en la política del canvi climàtic?

L'any 2000 acabava amb un desacord a La Haia entre la Unió Europea i Estats Units, encara amb presidència demòcrata, sobre la ratificació dels acords de Kyoto referits a la limitació d'emissions de gasos efecte hivernacle a l'atmosfera i els anomenats mecanismes de flexibilitat. La conferència es va suspendre amb l'objectiu de reprendre-la el mes de juliol del 2001, per tal de donar temps a les parts per assolir acords i poder, finalment, ratificar el protocol de Kyoto. Des d'aleshores, però, sembla que el panorama ambiental en comptes de suavitzar-se s'ha radicalitzat.

Durant el primer trimestre de l'any els tres grups d'experts de l'IPCC han fet públic els seus informes segons els quals s'estan donant les condicions i els indicis del canvi climàtic i, d'altra banda, la Casa Blanca anunciava que Estats Units no ratificaria l'acord de Kyoto, argumentant dubtes científics sobre el canvi climàtic i la por que les accions que cal dur a terme per complir amb la reducció d'emissions de gasos efecte hivernacle afectaria negativament l'economia americana, especialment el seu sector energètic.

La posició de la nova Administració americana no sorprèn i posa en qüestió tots els avenços que sota el paraigües dels acords de Kyoto s'havien assolit. El protocol que s'aconseguí signar a Kyoto fou un fràgil acord fruit d'unes negociacions realitzades contra rellotge on es varen deixar pendents els anomenats mecanismes de flexibilitat. És sobre aquests mecanismes i sobre la participació dels països en vies de desenvolupament en els acords sobre la limitació d'emissions on s'ha concentrat l'argumentació dels nord americans en contra del protocol.

Si bé la línia que argumenten els americans no ha canviat sí que ho ha fet la seva radicalitat. L'anterior administració intentava aconseguir un compliment dels

acords de Kyoto amb el menor impacte sobre la indústria americana. L'actual Administració ha cregut que l'única solució per assolir aquesta fita és trencar la baralla. La postura és important atès que Estats Units representa el 25% de les emissions mundials de gasos efecte hivernacle i la retirada de les converses fa que altres països, com per exemple Japó i Austràlia, ja es plantegen seguir el mateix camí atesos els lligams econòmics i polítics amb el gegant americà. Ens enfrontem doncs amb un escenari polític complicat i interessant. El missatge nord-americà va en la línia de la posició ambiental del conservadorisme tradicional: no s'han de prendre accions importants fins que els impactes del canvi climàtic siguin explícits. A l'altra banda hi ha la Unió Europea que continua apostant a favor de l'acord de Kyoto com instrument polític per pal·liar la pol·lució de carboni de l'atmosfera. La qüestió que ocuparà l'escenari polític ambiental durant les properes setmanes serà saber si la Unió Europea tindrà suficient força política per oposar-se efectivament als vents americans.

Josep Enric Llebot
enric.llebot@uab.es